

Nádraží

Když nádraží v sedmdesátých letech 19. století vzniklo, stálo stranou města v nezastavěné oblasti mezi poli. Dnes je uprostřed zástavby a železniční trať rozděluje Říčany na dvě části. Budova ze starých časů znamenala začátek všedních cest i místo smutných loučení a šťastných vítání. Po rekonstrukci železničního koridoru nádražní budova ztratila svoji funkci, dnes našla nové využití. Ze stanice Říčany, která je součástí Pražské integrované dopravy, míří v dopravní špičce pracovních dní do hlavního města až pět spojů za hodinu. Denně stanici využije více než sedm tisíc lidí.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vlakem do Prahy a z Prahy

Zprovoznění železniční trati Praha-Benešov na dráze císaře Františka Josefa I. v roce 1871 bylo pro obyvatele Říčan a okolních obcí skutečnou revolucí. Hlavní město se tak přiblížilo pro dojíždění za studiem a za prací. Pražané se zase rychle dostali do venkovského prostředí a objevovali městečko s rybníky a lesy pro výlety i letní pobyt. Nejprve tu byla jen zastávka, v roce 1874 vzniklo malé přízemní nádraží, umístěné oproti pozdější budově blíž k Praze. Větší patrová budova dokončená roku 1894 pak sloužila až do roku 2008.

Jízdenka na kartičce z tvrdého kartonu, sedmdesátá léta 20. století

„Dne 30. srpna ve 12 hod. 29 minut odpoledne jel císař dvorním vlakem mimo Říčany k vojenským manévřům do Zákup. Až teprve okolo 11. hodiny se rozhlásilo, že přístup jest na nádraží povolen, sešlo se přece nesmírné množství obecního lidu, aby vzdalo hold svému králi. Kromě veškerého úřednictva dostavily se na nádraží zejména městské zastupitelstvo, škola, čtenářská beseda, řemeslnické spolky s prapory. Rány z mošidířů oznamovaly vjezd vlaku do nádraží, jež ozdobeno bylo prapory. Za zvuku hymny jel vlak velice zvolna a císař děkoval.“

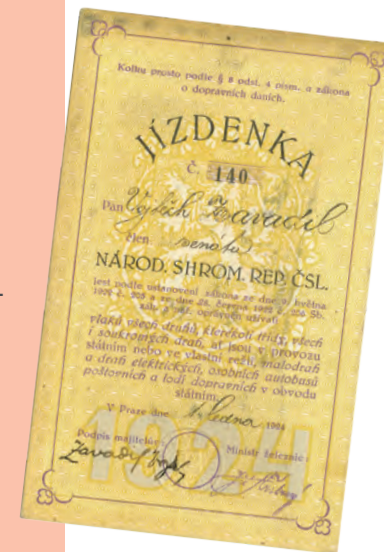
(Gustav Trnka v knize
Město Říčany v minulosti i přítomnosti
o srpnovém dni roku 1898)

Fot. a obstarává O. H. Zuna, Král. Vinohrady 716.

Pohled na nádraží z doby před rokem 1898

- Dráha císaře Františka Josefa byla soukromá železniční společnost v Rakousku-Uhersku. Říkalo se jí také „knížecí dráha“, protože mezi koncesionáři podniku byla řada šlechticů.
- Zahajovací výkop trati osobně provedl Jan Adolf II. Schwarzenberg.
- V prvních letech 20. století byla v úseku Praha-Benešov položena druhá kolej.
- Už na začátku třicátých let 20. století stávaly před říčanským nádražím vozy místních autodopravců, kterými bylo možné popojet dál.
- Na konci třicátých let jezdilo oběma směry (Praha a Benešov) 20 spojů denně.
- Elektrický provoz začal na benešovské trati v roce 1971. S parními lokomotivami se tu cestující mohli setkat i v následujících deseti letech. Dnes do vlaků tažených parní lokomotivou můžete nastoupit během občasných historických jízd.

Vlaková jízdenka senátora Vojtěcha Zavadila z roku 1924

Drážní zaměstnanci seřazení na kolejích před budovou nádraží, začátek 20. století

Jízdní řád z roku 1938

„Nádraží bývalo v době mého mládí upravené. Pořádek, který tam vládl, se moc nezměnil od dob císařství. Množství zaměstnanců pracovalo jak uvnitř, tak venku, například vymetali výhybky a čistili lampy. Ty byly všude ještě petrolejové. Na vše dohlížel přednosta stanice, který na nádraží i bydlel.“

(Dalibor Hofta *1927)

„Jezdili jsme sem (k tetě do domu nad nádražím) od března do října. Někdy jsem jezdil s rodiči a někdy jsem jezdil s babičkou... Někdy to byly takzvané dobytčáky, kde jsme seděli na seně a jelo se na takovém otevřeném vagónu z Vršovic nebo ze Strašnic sem. Pro nás kluky to byla vždycky úplná senzace.“

(František Reichel *1938)

Říčany a Radošovice u Prahy v nejzdravější krajině
Letoviska a koupaliště. Za 1/2 hod. z Prahy u cíle, vlakem neb autobusem ČSD, 50 spojů denně.

Říčany u Prahy
Nové koupaliště 40.000 m². Písečná pláž a kabiny. Rychlé občerstvení v nové zřízené restauraci. Každou neděli tanec + hudba na parketu v přitůdě.
Uctivě zve ANT. DAJČ, nájemce.

Radošovice u Prahy
Letovisko Radošovice u Prahy. Klimatické místo 400 m nad mořem. Koupaliště 20.000 m² = lesy = krásné procházky, tennis atd.

Benešov u Prahy

Ku Praze:	909	8223	2101	2103	22 17	2131	2105	2107	2133	921	5 19	901	923	2109	22 61	2111	903	2113	3521	2115	
Benešov u Prahy - odj.	028	209	405	429	529	535 a)	602			637	754	828	1037	1153	1253	1313	1422			1625	1631
Mraň z.			13	37		43	11			46		41	53	07		21	1435	1450			39
Čerčany	041	28	19	44		53	21			52		45	57	11		31					45
Pyšely z.			35	502		601	30			704		53	1105	19		39					49
Senohraby			41	09		05	35			08		900	16	29		49					1701
Mirošovice u Pr. z.			47	16		11	42			14		06	22	35		55					07
Mněchovice z.			307	47	16	22	54			27		11	27	40		59					13
Straňčice			19	57	27	08	33			705		21	37	44		09					27
Říčany z.			502	38		14	38			10		26	42	54		14					36
Kolovraty z.			30	08	13	18	43			32		35	50	1302		22					41
Uhlíněves			40	15	49	23	49			57		41	56	08		39					30
Horní Měcholupy z.			119	40	25	29	55			29		51	1206	17		41					47
Hostivař			23	34	604	40	704	22		38	809	841	53	08	19	25					56
Staré Straňčice z.			33	423	34	42	06	24		40	11	957	1212	1323	1340	1445	1529	1612			58
Vršovice-Nusle			35			603	27	700		745	815	845									41
Král. Vinohrady z.			139	430	540	610	620	646	710	728	745	815	845								1802
Praha Wils. n.																					

a) Nejezdí v neděli a 6/6, 6/7, 15/8, 28/10, 26/12, 10/4, 1/5.
Dne 3/7, 28/9, 1/11 pokračuje ze Říčan jako vlak 2133.

b) V neděli a svátky jako osobní vlak s vocy 2. a 3. třídy.

Při hromadných jízdách (od 12 osob) na vzdálenost přes 16 km sleva 25—40% bez průkazů.

NÁDRAŽNÍ RESTAURACE ŘIČANY
Ranní polévky, přesnídávky, obědy, večeře, káva, čaj, popovické pivo.
Podává nápoje do vlaků.
A. Müller, restauratér.

Za jak dlouho byl v Praze z Říčan osobní a zrychlený vlak?

Historické milníky

Z Řičan na konci třicátých let, v den výročí úmrtí prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka 14. září, vyjžděl přímý vlak do Lán. Členové říčanských zájmových organizací a spolků cestovali na lánský hřbitov, aby uctili památku prvního československého prezidenta.

Na začátku roku 1945 stál několik hodin na nádraží kvůli poruše vlak smrti. Tři vězni se pokusili shrábnout sníh, aby se napili – hlídkující esesáci je zastřelili a nechali ležet v blízkosti kolejí. Jsou pohřbeni na místním hřbitově. Jejich jména neznáme, jen čísla, která měli vytetovaná na předloktí.

Pamětní deska na říčanském nádraží

Kolorovaná pohlednice z počátku 20. století

Pohled z místa nad tratí z roku 1928. Všimněte si, jak se za tu dobu změnil počet domů pod nádražím

Revoluce na konci války

Od 20. dubna 1945 stál na říčanském nádraží vlak polovojenské Organizace Todt. Ta se od konce třicátých let podílela v Evropě na stavbě silnic a výstavbě opevnění. Posádku tvořilo asi dvě stě padesát mužů: němečtí vojáci a (z větší části) ruští zajatci. S těmi tajně vyjednával místní učitel Vladimír Vlček. Bylo dohodnuto, že pokud vypukne ozbrojený boj, vzdají se a odevzdají povstalcům zbraně. Tak se i na začátku května stalo. Vojenské velení říčanského povstání a přednosta stanice přijali kapitulaci ruských zajatců a také němečtí vojáci se vzdali bez problémů. Řičanští povstalci tak získali vůbec první zbraně. Vytáhli sice starší zbraně z úkrytů, ale v květnových dnech se stále potýkali s jejich nedostatkem. (O ukrytých zbraních se píše v heslu věnovaném Marváňku.)

Na peróně říčanského nádraží na konci druhé světové války

Dne 4. května v 16 hodin obdržela železniční stanice pokyn ředitelství drah v Praze, aby byly z nádraží odstraněny německé nápisy. Lidé tak činili s nadšením. Přepisovali i nápisy na vlacích, které tudy projížděly. Psali na ně hesla, která oslavovala prezidenta Beneše a sovětského vůdce Stalina. V noci ze 4. na 5. května železničáři přerušili dálkové telefonní kabely a kabel, který spojoval radiotelegrafickou stanici v Tehově s Prahou.

Nádraží bylo po celou dobu revoluce zajišťováno jako klíčový dopravní uzel. Jedním z nejdůležitějších úkolů povstalců bylo blokování trati. Jednotka drážníků zaměstnanců pod vedením přednosty Jaroslava Peřiny bránila průjezdu Němců na Prahu od Benešova blokováním kolejí jinými soupravami. Povstalci obsadili terénní zářez poblíž „mostu sebevrahů“ s úkolem zadržet vlaky s německou posádkou ještě před nádražím. Více se o akci dočtete v kapitole Most v ulici 5. května a okolí trati.

Říčanské nádraží fungovalo během květnových dní roku 1945 spolu s dalšími místy ve městě jako ošetrovna raněných. Dne 8. května byl odtud vlakem odeslán do Prahy zdravotnický materiál, který pocházel i ze školy na náměstí, do té doby obsazené německou vojenskou posádkou.

Tip pro vás

Podrobné informace o průběhu povstání se můžete dočíst v publikaci Jakuba Jukla Říčany v květnu 1945.

Obrněný vlak, který obsadili povstalci

Změny na železnici

Rekonstrukce trati Praha – Strančice – Benešov – České Budějovice od roku 2005 přinesla v Říčanech řadu změn.

Cestu k vlaku přes nádražní budovu nahradil podchod s novými přístupovými cestami. (Ten také bez bariér propojil dolní část města s částí Radošovice.) Pracovníci drah zmizeli a provoz vlaků začal být řízen dálkově. Prodej lístků se přesunul do obchodu Pont a od roku 2014 také do nového pracoviště infocentra a městské policie v rondelu. Stavba s kruhovým půdorysem je umístěna v prostoru mezi schodištěm a rampou na severovýchodní

straně kolejiště. Vznikla zde i malá čekárna. Přesto, že se životní tempo od 19. století zrychlilo a lidé chodívají na vlak většinou načas, takové místo tu od uzavření nádražní budovy chybělo.

Od jara 2017 patří historická budova říčanského nádraží městu. Za budovu zaplatilo Českým drahám přes sedm milionů korun. Řičanští koupili jednoznačně podpořili prostřednictvím elektronického hlasování Řídím Říčany, kde rozhodovali i o jejím dalším využití. Zvítězila varianta kavárna, čajovna a městské byty. Na druhém místě skončila služebna městské policie a na třetím půjčovna kol a koloběžek.

V rámci Industry Art Festivalu na jaře 2018 byla v bývalém drážním skladu zřízena galerie plná obrazů, fotografií i objektů s komentovanými prohlídkami za účasti většiny autorů

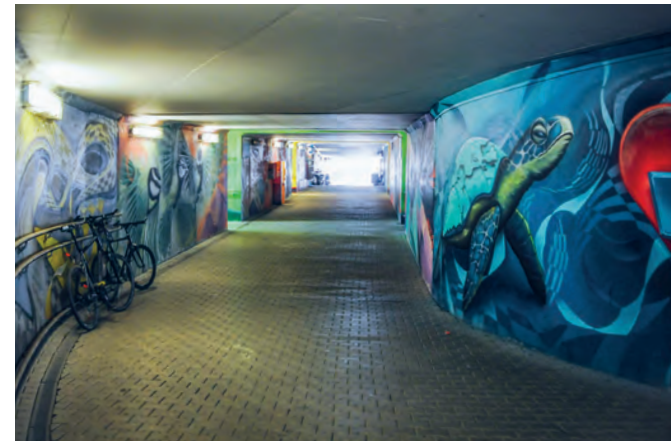

Barvy trikolory na fasádě nádražní budovy
Foto: archiv Na Radostech – Festivaly Říčany

Umělci na nádraží

Nádražní budova bývala místem setkávání. Na tento rozměr navázali pořadatelé Industry Art Festivalu, který se konal v prostorách nádraží i bývalého drážního skladu v květnu 2018. Nádražní ulice se proměnila v multikulturní prostor s výstavami, koncerty a divadlem. Místo kolem nádražní budovy sloužilo jako pěší zóna s množstvím originálních stánků s občerstvením. Na peróně vytvářeli zájemci pod odborným vedením velkoplošný streetartový motiv ke stoletému výročí republiky doplněný graffiti malbou. Nádražní budova v barvách trikolory pak vítala cestující po tři roky.

Dřevěný drážní sklad už dnes nestojí, uvolnil prostor pro další parkovací místa. Betonové křeslo Zdeňka Ruffera, které tehdy stálo před nádražím, se přesunulo do parku Antonína Švehly. Vchod do rondelu od Radošovic zdobí podpisy českých výtvarníků podle grafického návrhu Zdeňka a Petra Hůlových. Stěny u rondelu byly předtím podepsány říčanskými občany. Na podzim 2021 okolí nádraží oživily street arty Romana Kelbicha.

O výzdobu stěn podchodu k nástupištím se postaral Real 143

V okolí říčanského nádraží najdete hned několik streetartů Romana Kelbicha. Tato Rubikova kostka je zaražená do země před vstupem do podchodu k nástupištím směrem od centra města

Oslavy 100. výročí republiky

Říčanské nádraží si zahrálo důležitou roli při oslavách výročí vzniku republiky v září 2018.

K vytvoření dobové atmosféry přispěly místní organizace, spolky a mnoho jednotlivců-nadšenců. České dráhy poskytly parní vlak a salónní vůz Tomáše Garrigue Masaryka.

O městských slavnostech přijel do Říčan historickým vlakem sám Tomáš Garrigue Masaryk. Ztvárnil ho Petr Dušek, člen Divadelního spolku Tyl Říčany

Nádraží dnes

Město Říčany pronajalo část nádražní budovy a v ní po rekonstrukci vznikla restaurace s kavárnou. Další projekty určené pro využití volného času na svou realizaci teprve čekají.

Co by na nádraží nebo v jeho okolí potěšilo vás?

ČAJOVNA   MĚSTSKÉ BYTY

PŮJČOVNA KOLOBĚŽEK

BOX NA VRACENÍ KNIH

Pro maminku kávu a pro mě čokoládu. A kolem budou sviššet vlaky, úúú!

Pokud není uvedeno jinak, doprovodné snímky pocházejí z archivu Muzea Říčany.

